

ULUSLARARASI SİSTEMİN KOZMOPOLİTİK ELEŞTİRİSİ: YENİ BİR DÜNYA MÜMKÜN MÜ?

Onur OKYAR*

ÖZET

Bu çalışma kapsamında, mevcut uluslararası sistem kozmopolitizm penceresinden incelenerek çatışma çözümlerinin daha kolay ve hızlı olabileceği, ideal bir yeni dünya düzeninin mümkün olup olamayacağı tartışılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada yazar tarafından formüle edilmeye çalışılan enformokrasi kavramının, realist temelli uluslararası sistem ile idealist temelli uluslararası toplum arasındaki yansımaları Birleşmiş Milletler (BM) sistemi örneğinde analiz edilmiştir. Bu noktalardan hareketle, çalışmada ilk olarak kozmopolitizm kavramı birey merkezli incelenmiş, BM sistemi; devlet egemenliği, BM’de reform tartışmaları ve hegemonya perspektiflerinden ele alınarak, teorik çerçevede irdelenmiş ve günümüz BM sistemindeki eksikliklerin sebepleri ile bağıntısı ortaya konulmuştur. Son olarak BM’nin temel motivasyon kaynağı olduğu savlanan dünya düzeninin tesisi misyonunun postmodern dünya şartlarına uygunluğu tartışılmış; sorunun çözümü noktasındaki tartışmalara yeni bir boyut kazandırmak amacıyla enformokrasi modeli ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: BM, Kozmopolitizm, Eşitlik Ve Adalet İkilemi, Çatışma Çözümü, Enformokrasi.

ABSTRACT

THE COSMOPOLITICAL CRITICISM OF THE INTERNATIONAL SYSTEM: IS A NEW WORLD POSSIBLE?

In context of this study, it has been discussed that the conflict resolutions could be much easier and quicker through the examination of the existing international system from the window of cosmopolitanism and whether an ideal new world order is possible or not. Within the concept of the study, the reflections of the concept of informocracy which has been formulated by the author, between the realistic based international system and idealistic based international community has been analyzed in the example of the United Nations (UN) system. Moving from these points, the concept of cosmopolitanism has been firstly examined based on individuals. The UN system; state sovereignty, have been taken by the perspective from the UN reform debate and hegemony, and have been discussed in the theoretical framework and its relation with the reasons of the deficiencies of the UN system. Finally, the suitability of the establishment of the world order which is claimed as the

* Yrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü (onurokyar@hotmail.com)

source of motivation of the Organization with the postmodern world conditions has been discussed: Informocracy model has been brought in order to add a new dimension to the discussions at the point of the solution of the problem.

Keywords: UN, Cosmopolitanism, Equality and Justice Dilemma, Conflict Resolution, Informocracy.

Giriş

Modern dönemde kozmopolitizm kavramının karşıtı olan Hobbes için (1998: 84) herkesin herkesle savaşıını önleyecek yegâne yasal güç tekeli devlettir. Lakin bu gücün birey ve toplumların hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı bir forma bürünebilmesi de mümkündür. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) örneğindeki gibi devletin en optimum şekilde sınırlandırıldığı görüşleri (Lipset, 1995) olsa da¹ devlet her zaman en güçlü siyasi varlık olarak uluslararası sistemdeki mevcudiyetini korumuştur. Bu sınırlandırmanın, başta güvenlik ve özgürlük olmak üzere, ulusal ve/veya bireysel pozitif yönleri olmasına rağmen uluslararası boyutu eksiktir. Bu bağlamda liberal (görünümlü)² Batının modernliği, öteki toplum ve devletler için ulaşılamayacak bir hedef olarak görülse de (Fukuyama, 2004: 2), Batının şekil verdiği Birleşmiş Milletler (BM) sisteminin reforme edilmesi gerektiği, bu ulaşılması zor modernliğin aslında ne kadar kırılğan ve görel olduğunu da ortaya koymaktadır.

Kant'a göre (1991, 2006) barış, Rousseau'ya göreyse (1915) çatışma sebebi olacak uluslararası sistemdeki bağımlılık günümüz uluslararası sisteminin temel aktörü olan ulus devletler için bir risk potansiyeline sahiptir. Zira devletler her ne kadar bağımsız politikalar izlerlerse izlesinler küreselleşme ve postmodernizmin önlenemez ilerleyişi her geçen gün devletlerarası ekonomik ve siyasi bağımlılığı artırmaktadır. Bu bağlamda Rusya'nın 2008'deki Gürcistan Krizi aslında NATO-Rusya mücadelesine evrilmiş (günümüzde de bu kriz Suriye örneği üzerinden devam etmektedir), 2009 Mortgage Krizi finans sektörüne has zannedilirken tüm dünyayı etkileyen bir dalga doğurmuş, 2010 sonunda Tunus'ta başlayan isyan ise Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da bir demokrasi baharı provasına dönüşmüştür. Dolayısıyla ülkelerin negatif ya da pozitif olarak birbirleri ile bu derece bağımlı hale gelmesi küresel yönetişimi etkin olarak idare edip çatışmaları önleyecek

¹ Temel hak ve özgürlüklerin mutlak korunması, güçler ayrılığı, federalizm, liberal ekonomi gibi ilkelerle.

² Pitkin (1967: 190) liberalizmi menfaat sahiplerinin temsili olarak yorumlamıştır.

uluslararası/üstü bir örgütlenmeye ihtiyaç doğurmaktadır. Bu örgütlenmenin kavramsal temeli ise kozmopolitanizmde yatmaktadır. Zira birbirlerine bağımlı hale gelen ve bunu bir güvenlik zafiyeti olarak gören egemen devletlere rağmen uluslararası sistemin esas aktörünün birey olduğunun kabul edilmesi dünya barış ve güvenliği için en vazgeçilmez ve belki de en ulaşılmaz bir esastır.

Bununla birlikte ulus devletlerin devlet gelenekleri (veyahut bürokratik devlet olma potansiyellerinin yüksek olması) o devletlerin dünya savaşında kaybetse bile yeniden ve daha güçlü bir şekilde uluslararası sistemde yerini alabilmesine sebep olacaktır (Fukuyama, 2004: 38). Bu bağlamda İkinci Dünya Savaşı'ndan yenik olarak çıkan Almanya ve Japonya'nın savaştan önce de güçlü ve bürokratik devletler oldukları için savaş sonrası dönemdeki devlet sistemlerinin meşruiyeti diktadan demokrasiye çevrilebilmiştir. Dolayısıyla ulus devletlerin onayı ile başarılabilecek kozmopolitik bir sistem için devletlerin ikna edilmesi ve desteklenmesi önemli bir şarttır.

Bununla birlikte çatışma çeşitleri içinde en kanlı ve onulmaz yaralar açan mezhep savaşlarının Avrupa özelinde yaşandığı Otuz Yıl Savaşları ile ulus devletin doğumu gerçekleşmiş, oluşan Vestfalya Düzeni sonucunda yeni bir uluslararası aktör olarak ulus devletler uluslararası sistemi Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altında günümüze dek domine etmişlerdir.³ Başta dini ve etnik nedenlerle günümüzde de yaşanan bu çatışmaların⁴ sonlanması, yüzyıllardır tecrübe edildiği üzere, mümkün görünmemektedir. İki kutuplu dünya sisteminin sona erdiği Soğuk Savaş sürecinden sonra ise hegemon tarafından neoliberalizm, 2003'te Irak'ın işgalinde de görüldüğü üzere, ülkeleri özgürlük ve demokrasi mottolarıyla hâkimiyet altına almanın bir aracı olarak kullanılmıştır. Kozmopolitanizm ise bu sürecin birey lehine revize edilebilmesi için alternatif bir paradigmadır.

Bu çalışmada birey odaklı yeni bir dünya düzeni kurulmak istenmesinin temel sebebi, devletlerin uluslararası sistemde yekta güç unsuru olarak kalacakları varsayımından ileri gelmektedir. Günümüz uluslararası sisteminde, barış ve güvenlik konularında, devletler üzerinde düzenleme ve denetleme görevini yapabilecek tek küresel örgüt Birleşmiş Milletler olduğu için ilgili analizler BM örneği çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte makale başlığının vaat ettiği içerik ve derinliğe ulaşılabilmesi için literatürde önemli bir okuma yapılmış olsa da ilgili literatürün tam olarak tüketilmesinin mümkün olamayacak kadar geniş olması

³ Bu konunun küreselleşme ve kozmopolitanizmle olan ilişkisi için bkz. Sinclair (2012: 90).

⁴ Günümüzde Ortadoğu özelinde yaşanan din/mezhep savaşlarını yeni bir Otuz Yıl Savaşları olarak tanımlayan görüşler için bkz. Kashmeri (2015), Haass (2014), Lawson (2014), Wilson (2014).

bu çalışmanın bir sınırlılığıdır.

Bu çalışmanın amacı; kozmopolitanizm kavramı çerçevesinde uluslararası hukuk ve sistemin devlet merkezli değil birey merkezli kabul edilmesi gerektiğini savunmaktır. Bununla birlikte belirli bir mantık ve sistematizasyon ile örülmüş bu makalede savunulan görüşler ile enformokrasi kavramının ulusal ve uluslararası arenada tartışılması hedeflenmiştir. Çalışmada bu kavramın sadece tartışılmasının hedeflenmiş olması ise yazarın, enformokrasi modelinin günümüz şartlarında pratize edilemeyeceği varsayımına dayanmaktadır. Bu hedeften hareketle çalışma, özellikle Ortadoğu coğrafyasındaki çatışmaların çözümü için karamsar bir arayış olarak da değerlendirilebilir.

Bu bağlamda, çalışmada ilk olarak kozmopolitanizm kavramı sorgulanacak, ardından BM sisteminin devlet egemenliği kavramıyla olan uyumu incelenecektir. Elde edilen veriler ışığında BM ve kozmopolitanizm kavramının günümüzde nasıl bir araya getirilebileceği, yeni bir model etrafında tartışılacaktır. Çalışmanın temel hipotezi medeniyet seviyesi ve/veya erdemi yüksek olan toplumlara sahip devletlerin BM sistemini hantallık ve etkisizlikten kurtaracağıdır. Bununla birlikte çalışmada eşit oy ilkesi yerine adil oy ilkesi ön kabulü ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu noktalardan hareketle günümüz postmodern dünya ve ulus sistemlerinde yekta özne olan bireylerden oluşan kamuoyu ile dış politika arasındaki bağıntı çalışmamızın temel hipotezinin dayanak noktasıdır. Zira çalışmada –ancak ve ancak– erdem seviyesi artan bireylerden oluşan kamuoyunun hükümetleri etkileme kapasitesi ile dünya ölçeğinde kozmopolitanizmin yaşanabileceği savunulmaktadır. Ortaya çıkacak bu ideapolitik ise uluslararası anarşik sistemi yumuşatacak ve/veya aklileştirecektir. Bu bağlamda kamuoyu ile dış politika arasındaki korelatif ilişkiler genelde ABD örneği üzerinden analiz edilmiştir. İlişkinin sınırlı olduğunu belirten görüşler (McCormick, 2010: 577-585; Burstein, 2003: 29-40) olsa da hâkim görüşe göre (Goldsmith ve Horiuchi, 2012; Holsti, 2004: 36-40; Wittkopf vd., 2004: 241-280; Soroka, 2003: 27-48; Shapiro ve Jacobs, 2002: 184-200) ülkelerin kamuoyu devletlerin dış politika pratiklerini yüksek derecede etkilemektedir.⁵

Kozmopolitanizm Kavramı

Doğal sistemi hedef alan bir hukuk ve yönetim felsefesini benimseyen, temel değerleri erdem olan Kinik (*Cynicism*) felsefeyi pratiğe döken Diyojen, medeniyetin

⁵ İran örneğindeki bir analiz için bkz. Okyar (2015).

getirdiği kurallara bağlı olunmadan bireyin kendi kendine yeterli olabileceğini, böylelikle toplumların özgürleşeceğini savunmuştur. Bu görüşleri ile kozmopolitanizmin kinik uygulayıcılarının ilkidir (Shea, 2010: 11). Hatta öyle ki Kinik kozmopolitanlık insan yapımı sisteme, piyasa veya siyaset aracılığıyla topluma katkıda bulunmaya, yasalara uymaya ve dini ritüeller ile yerel geleneklere saygı göstermeye karşıdır (Shea, 2010: 76). Onlara göre tüm sakinleri için dünya eşit derecede hak sahipliğini gerektirir. Dolayısıyla Diyojen için insan, bütüncül bir dünya vatandaşıdır (Navia, 1998: 123). Stoacılar ise Kinikler kadar olumsuz bir pencereden bakmazlar. Onlar için insan mutluluğu esastır ve bireyin kendini dünyaya ait olarak tanımlaması yerel kimliklerin yok olması anlamına gelmemelidir. Böylelikle Stoacılarıdan itibaren Kinik kozmopolitanlık ahlaki bir vizyon haline gelmeye başlamış; bu bağlamda bilgi ve dürüstlükten müteşekkil erdem, insanın ve toplumun mutluluğu için gerek ve yeterli tek şart haline gelmiştir (Navia, 1998: 133). Zira onlara göre erdemli bir toplumda adalet/yasa, eşitlik/hak veya kardeşlik/aidiyet bilinci gibi ihtiyaçlara bile gerek yoktur.⁶

Kant (1991: 107-108), erdem kavramını uluslararası siyasete dâhil ederek devletlerin ahlak ve hukuk normları ile birbirlerine bağ(ım)lı bir dünya federasyonunu ve/veya evrensel toplumu savunmaktadır.⁷ O, uluslararası arenada devletlerin hukuk kuralları ile bağlı olmaları gerektiğini; bu sistemin tüm devletlerce benimsenmesi ile ebedi bir barış ortamının sağlanabileceğini savunmuştur (Kant 1991: 93-130). Bu barışı sağlayacak ve koruyacak önlemleri almaya yetkili bir otoritenin meydana gelmesi ise şarttır. Bu otoritenin işlerlik kazanması ile uluslararası hukuku domine edecek yeni bir hukuk sistemi meydana gelecektir.⁸ Yeni düzende esas aktör devletlerden bireylere geçecek ve dünya vatandaşlığı kavramı uluslararası ilişkiler ve hukuku evirerek ebedi barışı sağlayabilecektir. Kant, kalıcı barışı koruyucu halkın kâr-zarar dengesi ile hareket ettiğini ve savaş için gerekli parayı vergileriyle karşılamak istemeyecekleri için demokratik barışın geleceğini savunmuştur.⁹

⁶ Erdem veyahut fazilet içerik olarak geniş bir kavram olsa da çalışmada ifade edilen erdemin temelini bilgi ve dürüstlük oluşturmaktadır. Bu bağlamda Yusuf Has Hâcîp “bilgi kimde olursa o büyüktür”; Socrates ve Konfüçyüs ise “erdemli insan olmanın yegâne şartı dürüstlük ve bilgidir” derler. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hacıp (2015); Leibowitz (2010: 175); Spring (2008: 175-195).

⁷ Evrensel ahlak normları ile egemen devletlerarasında kozmopolitik/küresel yönetim bağlamında pratik bir çelişkinin olmadığı ile ilgili ayrıntılı bir okuma için bkz. Ağcan (2012).

⁸ Derrida (2001: 20), Kant’ın kozmopolitik uluslararası hukukunu çok fazla optimist bulur ve onu sınırı olmayan evrensel bir misafirperverlik olarak tanımlar.

⁹ Lakin Zakaria için (2003: 117) bu barış tek bir ülke ile başarılamaz. Ona göre barış yalnızca başka bir benzer demokrasiyle birlikte olduğunda tutunabilir.

Kozmopolitanizmi Avrupalılaşıma ya da Batılılaşma olarak da anlamamak gerekir. Nitekim Kant'ın kavramı rasyonalist ve Avrupa merkez düşüncesi gibi emperyalist uygulamaları sorgulamaktadır (Leonard, 2005: 88). Öyle ki Benhabib (2011: 3) kozmopolitanizmin; sağcılarının milliyetçi-muhafazakâr bakış açısından, sol tandanslı Kinik fraksiyonlardan, postmodernist ve yapıbozumcu septiklerden ve hegemonyayı destekleyen tüm ulusal ve uluslararası girişimlerden ayrı tutulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda Kant'ın kozmopolitik dünyasının üç ayağı vardır:

- I. Uluslararası hukuk,
- II. Kozmopolitik haklar ve
- III. Yetkili uluslararası otorite

Dolayısıyla Kant (1991: 105 ve 114) tek bir gücün üstünlüğünü gizleyerek evrensel despotizme karşı çıkmış ve bağımsız devletlerin arasındaki karşılıklı işbirliği ve gönüllü rızaya dayalı Milletler Federasyonunu savunmuştur. Bu ise günümüzdeki Birleşmiş Milletlere çok yakın bir vizyondur.

Kozmopolitanizmi, ulus devlet mensuplarının ülkeye/devlete olan aidiyet bilinçlerinin negatif etkileneceği sebebiyle büyük bir tehdit olarak tanımlayan Rousseau içinse (akt. Cobban, 1969: 106) ülkeler arası ekonomik bağımlılıklarla ilgili aktörler arasındaki rekabeti de artıracığı için çatışmalara sebebiyet verecek, bu sonuç ise bireyin özgürlüğünü kısıtlayacaktır. Kant bu görüşe idealist bir perspektiften yaklaşır ve ülkeler arası ekonomik bağımlılıkların ticaret ve işbirliğini artıracığı için çatışmaları önleyerek bireylerin özgürlüklerini artıracığını savunur (Kant, 2006: 88; Benhabib, 2006: 32; Rousseau, 1915). Fakat bu iki önerme de günümüzde hem olumlanmakta hem de olumsuzlanmaktadır. Zira Dünya Ticaret Örgütü'nün koordinasyonu ile 2015 yılı itibarıyla ülkesini yabancı yatırımlara açarak uluslararası rekabet kurallarını kabul eden 160'tan fazla (2008 yılında 150'dir) devlet olmasına rağmen (WTO, 2015; Shapiro ve Lawrence, 2008: 2) ulusal ve uluslararası çatışmalar gün geçtikçe artmakta ve daha yıkıcı hale gelmektedir.¹⁰

İnsanoğlunun dünya üzerinde karşılaştığı sorunların muhtemel nedenlerinin devletlerin ulusal sınırları ile sınırlı olmadığı göz önüne alındığında, bu sorunları çözmek için doğru aracın ne olduğu günümüzün en önemli sorunsalıdır. Bu sorunların küresel doğası göz önüne alındığında ise sadece ulusal çözümlerin

¹⁰ Yapılan güncel bir araştırmaya göre çatışma potansiyelinin temel göstergesi olan silah harcamalarının, Batı özelinde düşmesine rağmen Doğu özelinde arttığı tespit edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Perlo-Freeman vd. (2015).

yetersiz kalacağı açıktır. Kozmopolitanizm ulus ötesi, çok taraflı bağlılık ve ilişkilerin gelişimini destekler ve bu formların olabildiğince çeşitlenmesini savunur. Devlet-dışı siyasi aktörlerin ortaya çıkması sonuçlu kozmopolitik küreselleşme ile insan haklarının dünya çapında kurumsallaşması, yoksulluğun azaltılması, çevrenin korunması ve en önemlisi üst otoritenin¹¹ meşruiyeti sağlanmış olacaktır (Beck, 2006: 9). Küreselleşmeyle sınırların etkisizleşmesi,¹² buna karşın bireyin öneminin artarak ulus devletlerin egemenliklerinde bir düşüşe sebep olması ise bizzat egemenlik ilkesinin düşüşü anlamına gelmez; ulusal ve ulus ötesi egemenliğin tesisi sınırı olmayan, merkezsiz ve yurtsuzlaşan bir yönetim aygıtı olan imparatorluk ile idame edilmelidir (Hardt ve Negri, 2000: 114 vd.).

Bu bağlamda, imparatorluk bağlamlı kozmopolitanizm, uluslararası toplumun temellerini dönüştürmek yerine daha vizyoner ve halka yakın (sivil toplum kuruluşlarının teşvik unsuru olarak kullanıldığı) bir yönetim için eleştirel bir kuramdır (Sinclair, 2012: 85 ve 87). Bu doğrultuda Dünya Bankası'nın, ulus devletleri muhatap alan retorikğin yerine sivil toplum ve özel sektörü de küresel yönetim için bir ortak olarak görmeye başlaması sınırlı bir örnektir (The World Bank Strategy Report, 2000: xx). Böylece günümüzde ülkelerin Dünya Bankası'ndan sağlayacakları bir fon/kredi için ilgili ülkenin politika süreçlerinin ne kadar şeffaf ve sivil olduğu da dikkate alınmaya başlanmıştır.¹³ İyimser bir bakış açısıyla Dünya Bankasının bu hamlesi kozmopolitanizmin temel amaçlarından biri olan sosyal adaleti sağlamak için de önemli bir adımdır (McGrew, 2004). Böylelikle kozmopolitik sosyal demokrasi, küresel yönetim ve demokratikleşmeyi aynı potada eritip evrensel sosyal adaleti sağlayabilecektir (Held, 2004a). Fakat mevcut adaletsizliğin günümüzdeki yansıması ise son derece kışkırtıcıdır. Dünyanın en zengin %1'i geri kalandan daha zengin ve dünyanın en zengin sekiz kişisi dünyanın yarısından daha zengindir (Oxfam Reports, 2015 ve 2017).¹⁴

Bu kötümser tablonun tek istisnası Avrupa Birliği'dir (AB). Bu örnekte, üye ülkeler arasında maksimum seviyede bir ekonomik bütünleşme başarılmıştır.

¹¹ Kozmopolitik demokraside üst otoriteyi hiyerarşik üst (dünya hükümeti) olarak değil yerelden küreselle üst üste çıkan güç merkezlerinin birlikteliği olarak anlamak gerekir. Bkz. (McGrew, 2004: 503).

¹² Held için (2004) kozmopolitanizm küreselleşmenin uysallaştırılmasının araçlarını ve kaynaklarını sağlar.

¹³ Kötümser bir bakış açısıyla Banka, neoliberal politikaların bir gereği olarak ilgili ülkelerin iç işlerine karışma hakkı elde etmiştir.

¹⁴ Pogge için (2004) kozmopolitanizmden önce yapılması gereken çok daha önemli sorunlar vardır ve en önemlisi küresel yoksulluğun önlenmesidir.

Deneyssel yönetişim esasına dayanan bu çaba ile AB normları ve üyeleri arası ekonomik ve siyasi bir konsensüsün oluşmasına ve dolayısıyla çatışmanın çıkmamasına (*çeşitlilik içinde birlik*) zemin hazırlanmıştır (Rodrik, 2011: 207-233). Bu bağlamda, ulusal sınırların geçirgenliği olarak kavramsallaştırılabilecek kozmopolitizm üç temel ölçütü kullanılarak (basın özgürlüğü, ekonomik kalkınma ve küreselleşme göstergeleri)¹⁵ farklı toplumlar karşılaştırıldığında AB'nin günümüzün en kozmopolitik örgütü olduğu iddia edilebilir.

Bu noktadan hareketle, uluslararası ilişkiler salt realist ekolden beslenen bir alan değildir. Özellikle İngiliz ekolu için devletlerarası ilişkiler mutlak çatışma ve çıkardan ibaret olmayıp ortak değer ve çıkarların da maksimize edilmesini savunur. Çoğulcu ve dayanışmacı bu ekole göre hak kavramı insanlar adına devletlerin aracı olduğu bir değerdir. Dolayısıyla insan hak ve özgürlüklerini maksimize edecek hukuk, uluslararası sistemin temel hukuku olmalıdır (Dunne, 1998: 1-23). Lakin AB örneğinde bu birliktelik henüz çok yeni ve ekonomik tabanlıdır.

Kozmopolitik hukuk, devletlerin hukuki ve jeopolitik çıkarlarının karşılıklı geliştirilmesi için bir devletin diğerine uyguladığı hukuktan farklı bir etki doğuran hukuk anlamına gelir (Held, 2010: 92). Kozmopolitizmin temel değerleri olan bu etkileri; insanlar arası eşit değer ve haysiyet, yönetimle aktifaracılık, kişisel sorumluluk ve hesap verilebilirlik, rıza, kamusal konularda oylama prosedürleri yoluyla kolektif kararalma, kapsayıcılık ve yetki ikamesi, ciddi zarardan kaçınma ve sürdürülebilirlik olarak sınırlandırmak mümkündür (Held, 2010: 97). Etki kapasitesi açısından önemli olan yetki ikamesi ilkesi/ideali; ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde verimlilik ve meşruiyet inancına dayanmaktadır (Plagemann, 2015: 53). Öyle ki bu sistemde belirecek bir küresel hegemonluğa karşı küresel (medeni) hukukun önemi vurgulanacak; bu ise özellikle uluslararası hukuk ve uluslararası örgütlerde yapılacak bir reform yoluyla adım adım hayata geçirilebilecektir (Beck, 2006: 134). Böylelikle evrensel kabul sonucu ilkeleri belirlenen ahlaki bir başvuru kaynağı olarak kozmopolitizm ortaya çıkacaktır.

Dolayısıyla kozmopolitizm bu ilkelere aykırı –yani herkesin benimse(ye)mediği– tüm uygulama ve kuralları adaletsiz olarak görüp reddeder. Bu noktadan hareketle devlet ile diğer toplumlar arasındaki çizilmiş sınırların ahlaki bir karşılığı yoktur. Sınırların anlamsızlaştığı bir dünyada ise devletler üstü meşru bir politik otorite tanımlanmalıdır (Held ve McGrew, 2004: 484). Bu idealin önündeki tek engel devletlerin egemenlik algılamalarıdır.

¹⁵ Bu indeksle ilgili küresel bir çalışma için bkz. Norris ve Inglehart (2009: 141).

BM ve Egemenlik

Kozmopolitanizm ve ulusal kimlik kavramları özellikle karmaşıktır. Ulusal kimliklerin erozyona uğraması kozmopolitanizm için bir tehdit mi yoksa fırsat mıdır? gibi sorular aslında kozmopolitanizm fikrinin daha zor ve karmaşık olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda küresel yönetişimin yükselişi, iyi ya da kötü, geleneksel ulusal kimlikleri zayıflatmış olabilecekse de bunun tartışılması önemlidir (Norris, 2000). Bununla birlikte küresel yönetişimin yükselişi kozmopolitanizme yol açabilir gibi makul teorilere rağmen, mevcut ampirik çalışmaların çoğu şüpheli bir bakış açısıyla konuya yaklaşmakta ve Avrupa içinde dahi yeni dünya düzeni politikalarına olan desteğin az olduğunu göstermektedir (Norris, 2004: 288). Dünya Değerler Araştırması'nın sonuçlarına göre ise kendisini ülke ve bölgesine değil de dünyaya ait kabul eden sadece yüzde 15'lik bir kesim mevcuttur (Norris, 2004: 291). Buna rağmen, 18. yüzyılda devletlerin egemenliklerini devredebilecekleri uluslararası bir meclis fikri Penn tarafından ortaya atılmıştır (Bainton, 1960:180). Böylelikle haklı olsun ya da olmasın uluslararası ilişkilerde savaş eylemi üst bir meclis/otorite tarafından yasaklanacak ve denetlenebilecektir. Bu ideal, 20. yüzyılda BM ile hayat bulmuş ve dünya daha az anarşik ve korkutucu (!) bir hal almıştır. Lakin, BM sisteminin kuruluşundan itibaren Avrupa Birliği, Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi uluslar üstü/ötesi örgütlerin yanında uluslararası insan hakları ve çevre rejimlerinin ortaya çıkması ve yerleşmesi, çatışma ve savaş hukuklarının işlerlik kazanması gibi gelişmeler ile insanlık uluslararası hak ve sorumluluklarının sonuna geldiği vehmine kapılmıştır (Held, 2009: 536). Oysaki 21. yüzyıl için en önemli aktör olan birey hala devletlerin çizdiği çerçevede hareket etmekle mükelleftir. Bu bağlamda BM Şartı'ndan Kyoto Protokolü'ne kadar yapılan uluslararası antlaşmalar ile uluslararası güç yapısı sağlamlaştırılmaya çalışılmış ve böylece devletlerin egemenlik hakları sürekli olarak evrensel ilkeler ve antlaşmalar ile teyit edilmiştir (Held, 2009: 543). Hatta BM'nin ulus devlet formasyonunda şekillenmesi dahi ulusal egemenlik algısının pekiştirilmesine hizmet etmiştir (Fine, 2007: 11).

Buna paralel olarak çağdaş kuramcılarda da uluslararası sistem dâhilinde devlet egemenliğinin devam edeceği noktasında bir görüş birliği vardır. Halliday'e göre (2004) kozmopolitanizme ulaşma çok önemli ve yerinde bir amaç olsa da (zira küresel yönetim kurumlarıyla uluslararası politik düzen ve refahın sürdürülmesi sağlanacaktır) o, uygulamanın çok zor olduğunu (zira modern devletlerin bunu zaten yaptığını) belirtir. Bununla birlikte kaynak, iktidar gücü ve meşruiyet bakımından en güçlü aktör günümüzde hala devletlerdir. Dahl da (2004: 530-541) büyük ulus devletlerin dahi demokratik bir denetim oluşturabilmelerinin çok güç olduğunu,

bunu günümüzde de tecrübe ettiğimizi ve bu fikrin uluslararası/ötesi bir örgütlenmede uygulanmasının imkânsıza yakın olduğunu savunur. Habermas ise (2004: 542-547) hem modern devletin yerini daha iyi bir şeyin alacağını garantisinin olmadığını hem de dünya devleti oluşumu ile küresel çıkarların ve koordinasyonun politik ve etik olarak mümkün gözükmediğini savunur. Ona göre ulusal perspektiflerin küresel yönetim bakış açısı kazanabilmeleri bağlamında küresel yönetimin işlerliği için müzakereci bir uluslararası sistem olmalıdır. Dünya hükümeti kurmak için en iyimser görüş Bull'a aittir (2004: 577-582). Ona göre de hükümet için en önemli engel devletlerin egemenlik ilkeleridir. Dünya hükümeti ile savaşlar önlenebilse bile bu sefer sadece bireyin değil devlet ve ulusların da özgürlükleri kısıtlanacaktır. Bull bunu kabul eder ve egemen devletlerin ortadan kalkacağını ama yerine dünya hükümeti değil *Ortaçağcılık* olarak adlandırılabilir bir sistemin geleceğini öngörmüştür. Buna göre ortaçağda devlet, otorite ve egemenliğini altındaki derebeyi ve üstündeki kutsal kilise ile paylaşmak zorundadır. Günümüzde ise laik bağlamda evrilenbu modelde devletler, bireyler üzerindeki otoritelerini hem küresel ve bölgesel üst otoritelerle hem de devlet ve ulus altı otoritelerle paylaşmalıdır. Böylece egemenlik ilkesi göz ardı edilmeyecek ve kazan-kazan ilkesi işleyebilecektir.

Meselenin ekonomik yönü ise devlet egemenliğinin tesisi ve korunması için başka bir nedendir. Bu bağlamda devletçilik ve kozmopolitizm arasında siyasi ve ahlaki açıdan kabul edilebilir bir köprü bulma zorluğu, uluslararası düzen yaratılması için merkezi bir sorun olmaya devam etmektedir. Lakin, ulus devlet ile küresel otorite arasında egemenlik ilişkisinden doğabilecek aşırılıkların frenlenmesi iki tarafın da ince ve sorunlu bu dengeye riayet etmelerine bağlıdır. Nitekim ekonomik modernleşme zorunlulukları ve savaşın giderek artan yıkıcılığı devletlerin kozmopolitik ahlak yükümlülüklerine uymasıyla gerçekleşecektir (Hurrell, 1990: 204-205). Bu bağlamda günümüzde devletlerin kozmopolitik ahlak yükümlülükleri sınırlı da olsa uluslararası hukukta var olan bir olgudur. *Örneğin Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi*'nin 33. maddesine göre ırk, din, sosyal grup ya da siyasi görüş gibi en temel hakların kullanımıyla hayat veya özgürlüğü tehlike altına girmesinden *korkan* bir kişi dünya vatandaşlığı hakkını kullanarak başka bir ülkeye sığınabilir ve bu ülke ilgili kişiyi hukuki istisnalar dışında geri gönderemez ve iade edemez.¹⁶ Lakin bu örnek son derece spesifik ve dardır.

Buna paralel olarak, BM kolektif güvenlik sisteminin kozmopolitik

¹⁶ Sözleşme için bkz. <http://www.unhcr.org/pages/49da0e466.html>

karakterinin negatif bir özelliği ise Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) tüm BM üyeleri adına kararlar alarak tüm ülkeleri bağlayabilen uluslar üstü karakteridir. Sistemde doğal olarak bütün sistemin çıkarları değil Güvenlik Konseyi'nin çıkar ve öncelikleri tercih edilmektedir. Diğer bir deyişle, BM kolektif güvenlik sistemi içinde devletler, ortak çıkarlarını bireysel olarak değil ancak onların çıkarlarını bir bütün olarak koruyan merkezi bir otorite olan BMGK aracılığıyla koruyabilmektelerdir. Dolayısıyla BM kolektif güvenlik sisteminin Güvenlik Konseyi etrafında şekillenmesi BM'nin meşruiyetinin yönetimini daha da zorlaştırmaktadır (Tsagourias, 2010: 132 ve 133). Bu bağlamda uluslararası sistemin temel değerlerinde farklı anlayışlara sahip BM üye devletleri ancak farklı siyasi toplulukları temsil ederek evrensel bir örgüt olabilirler. Dolayısıyla BM kolektif güvenlik sistemi aslında hegemon olmayan diğer üyelere karşı kozmopolitik meşruiyetin dayandığı dayanışma duygularını zayıflatmaktadır.

Bu zayıflığı önlemek amacıyla kozmopolitik demokrasi savunucuları arasında küresel meselelerde bireylerin seslerinin duyulmasını sağlamak için yeni kurumlar oluşturmak ve bireyler için uluslararası oluşumlar/siyasi partiler aracılığıyla BM'nin temsilcilerini seçme sistemi ile BM'nin reform edilmesi önerilebilmektedir (Held, 1995; Archibugi, 1998: 137–150; Held, 2004). Böylece BM ve diğer uluslararası kuruluşların demokratik yönetişimi ile doğrudan veya dolaylı olarak yeni kurumların inşası meşrulaştırılabilecektir (Fine, 2007:60). Fakat küresel demokrasinin kurulması amacıyla BMGK'nın yeniden yapılanması ile ilgili formülasyonların hayata geçirilmesi günümüzde çok zordur.¹⁷ ABD'nin Irak işgali örneğinde olduğu gibi BM, hegemon gücün amaçlarını gerçekleştirirken sadece kınayıcı/gözleyicibir pozisyonu tercih etmiştir (Murithi, 2012: 133).

Bu bağlamda, BM sistemi BMGK ile Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Milletler Cemiyeti Misakı'nın 10. maddesi uyarınca, kolektif güvenlik (*birimiz için hepimiz*) sisteminin aksine pratikte ortak dünya egemenliğini savunan kondominyum yönetimini sistemleştirmiştir. Dolayısıyla bu Konsey'de olmayan ülkelerin ellerindeki tek güç olan egemenlik hakları BM özelinde sadece temsil edilme ve oy verme ile sınırlandırılmıştır. Verilen oylardan çıkan kararlar ise tavsiye

¹⁷ BM Şartının 108. maddesine göre Şartın değiştirilebilmesinin üç koşulu vardır: Genel Kurulun üçte ikisinin kabulü, ardından ulusal meclislerde onaylanması ve son olarak BMGK'nın veto etmemesidir. Fakat bu değişiklik üye sayısının fazlalığı ve veto hakkı nedeniyle çok zordur. Bu doğrultuda dünya nüfusunun yaklaşık sekizde birini barındırdığı ve BM'nin kurulmasından bu yana üye devlet sayısının aritmetik olarak artmasına rağmen (başlangıçta 11 iken günümüzde 193'tür) Avrupa kıtasının Güvenlik Konseyindeki ağırlığı değişmemiş ve 2 daimi 3 geçici üye ile temsil edilmiştir.

niteliğinde iken¹⁸ Konsey kararları üye olmayan devletler için dahi bağlayıcı niteliktedir. Genel Kurul'un sadece 1950 tarihli *Barış İçin Birlik* kararı çerçevesinde¹⁹ askeri olarak barışı koruma misyonları ve koruma sorumluluğu çerçevesinde uluslararası siyaseti ikincil olarak etkileyebilen araçları vardır (Glanville, 2012). Bu bağlamda BM Genel Kurulu'nu küresel beyin fırtınalarının yaşandığı ve üyelerinin egemenlik yetkilerini bir üst otoriteye devretmek istemedikleri bir forum olarak görmek yanlış olmayacaktır (Shaw, 2008: 1204-1213).²⁰ Bununla birlikte BM'nin ve dolayısıyla uluslararası sistemin en baskın örgütü olan BMGK'nın reformasyonu ile ilgili yapılacak düzenlemelerin dahi kapsamlı olmayan ve düşük beklentiler ile başlaması tavsiye edilmektedir (Luck, 2005: 407-414).

Sonuç olarak genel kabule göre, BM'nin en güçlü organı olan Güvenlik Konseyinin reformasyonu hem Konsey üyelerince kabul edilmemekte hem de üye devletler kozmopolitik bir yönetim sistemine egemenliklerini gerekçe göstererek karşı çıkmaktadırlar.

Eksik Demokrasi

Kozmopolitizm pratiğini engelleyen hegemon bir gücün olmasının yanında bir de tüm ülkelerin kendi siyasi, sosyokültürel, ekonomik veya askeri şartları çerçevesinde kabul ettikleri pratikler ve/veya algılamalar mevcuttur. Bu bağlamda üçüncü dünya ülkelerindeki liderler feodalitenin son bulması, anarşi ve rantın önüne geçilebilmesi için kendilerine daha çok yetkinin verilmesini savunmaktadırlar (Zakaria, 2003: 106). Bu noktada illiberal karakter kazanan yönetimler kozmopolitizm için de önemli bir engeldir. Günümüzde ise en azından illiberalleşme seviyesine "ulaşan" Ortadoğu coğrafyası için bu gelişmenin ilerletilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda Yunan felsefesi dünyada kabul görürken Roma ise hukukun

¹⁸ İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, soykırımı önleme, dekolonizasyon, kadın ve çocuk hakları gibi konularda alınan genel kurul kararları istisnadır.

¹⁹ Veto hakkından kaynaklı uluslararası sistemdeki tıkanmaları çözmek için kullanılabilen bir yöntem olan bu aygıt genel kurulun 2/3 çoğunluk ile toplanması ve nitelikli çoğunlukla karar alınabilmesine bağlıdır. Bu güne kadar sadece üç kez gerçekleştirildiği için uygulamada sıkıntılıdır. Ayrıca üye devletlerin buna uyma zorunluluğu yoktur.

²⁰ Bununla birlikte, Genel Kurul ile Konsey'in; yeni üye kabulü, üyeliğin sona erdirilmesi, askıya alınması, genel sekreterin ve Uluslararası Adalet Divanı yargıcının atanması gibi ortaklaşa almak zorunda oldukları kararlar da vardır. Yapılacak bir reformda bu denge ve kontrol mekanizmaları dikkate alınmalıdır.

üstünlüğü anlayışı ve uygulaması ile kabul görmüş; lakin Roma İmparatorluğunun çöküş döneminde bu ihtiyaç devlet sistemi ve onu temsil edenlerle değil daha üst otorite kabul edilen Katolik Kilisesi ile giderilmiştir (Zakaria, 2003: 33). Buna karşın, Kedourie için (1992: 5-6) İslam âleminde seçme ve seçilme hakkı, devlet-din ilişkileri ve güçler ayrılığı ilkeleri konuları siyasal geleneğe yabancı fikirlerdir. Bununla birlikte İslam'daki temel sorun Hristiyanlık'taki gibi İslam'da bir dini otoritenin olmaması ve dolayısıyla İslam ülkelerinde devletin cemaat üzerinde baskınlığını korumuş olmasıdır (Zakaria, 2003: 126 ve 148).²¹

İslam ülkeleri ve diğerleri arasındaki farklılaşma da çok dikkat çekicidir. Öyle ki, 2014 yılında dünyadaki terör saldırılarında bir önceki yıla göre yüzde 80'lik bir artış meydana gelmiş ve 32658 kişi ölmüştür. Buna karşın dünyadaki her 100 saldırıdan 78'i Müslüman olan ülkelere gerçekleşmiştir (sırasıyla Irak, Afganistan, Nijerya, Pakistan ve Suriye). Terörden en fazla etkilenen 10 ülkeden yedisi de yine Müslüman ülkelerdir. Sadece Irak'ta 9929 kişi hayatını kaybetmişken (günümüze kadar yayınlanmış yıllık raporlardaki en yüksek kayıp), Nijerya'da ise önceki yıla göre % 300'lük bir artışla 7512 kişi ölmüştür (Global Terrorism Index, 2015). Dolayısıyla demokrasinin tüm kurumları ile İslam yoğun ülkelerde yaşandığını söylemek bir hatadır.

Günümüzde ise demokrasi bir yönetim biçiminden çok bir yaşam biçimine dönüşmüştür (Zakaria, 2003: 2). Bunda etkin olan önemli faktörlerden biri Amerika'nın baskın bir güç olarak uluslararası sistemi ve toplumu domine etmesi ve ötekileri de demokratlaştırmasıdır. Diğer bir demokratlaştırma aracı ise internet özelinde teknoloji ve enformasyon hâkimiyetidir. Böylelikle denetlenemez bir güçten istenilen bilgi ve belgeler elde edilerek, istenilen amaç için kullanılabilir. Bu bağlamda günümüzde şiddet de demokratlaştırılmıştır. Bununla birlikte özellikle demokrasinin liberal değil de kısıtlayıcı/baskıcı bir rejim tesisi için bir araç olarak kullanılması durumunda diğer özgür ülkelerin buna tepki göstermesi gerekir mi?²² Bu çalışmaya göre hayır. Zira enformokrasi rejiminde halk

²¹ Bu genellemenin tek istisnası İran'dır. Lewis'e göre (1996: 52-63) Humeyni İran Devrimi sonucu Velayet-i Fakih doktrini ile Hristiyanlıktakine benzer bir Papalık üst otoritesi kurmuş ve dini hiyerarşinin en üstüne oturmuş ve böylece İslam'ı sistematize etmiştir. Devrimden ve hatta BM'den önce ise uluslararası bir üst otorite fikri Cruce tarafından da modellenmiştir (akt. Bainton, 1960: 180). Ona göre dünya barışı için iki baskın dinin temsilcilerinin bu meclisin başı olmaları; ilk olarak Papanın ikinci olarak ise Türk imparatorunun söz sahibi olması gerektiğini savunmuştur.

²² Liberal otokrasi de denebilecek bu sistemin yakın dönemdeki en bilinen örneği Hitler Almanya'sıdır. O, 1933'teki seçimde kendinden sonra gelen üç partinin toplamı kadar oy (%44)

kendi topraklarında en iyi yönetimin farkındadır ve müdahaleye gerek yoktur/olmamalıdır.

Lipset için (1959) ülkelerin demokrasi kalitesi halkın refah seviyesi ile doğru orantılıdır. Bu sonuç o kadar doğrudur ki farklı bilim adamlarınca yaklaşık 40 yıl sonra farklı testler sonucu yine aynı sonuca ulaşılmıştır (Przeworski ve Neto, 2003:71; Zakaria, 1997: 155-183). Dolayısıyla halkın refah düzeyi ve en temelde ülkede kişi başına düşen milli gelirin artması demokrasiyi de kaliteli hale getirecektir. Zenginleşme, kalkınma ve eğitimin artmasını başta dikta rejimleri de istemişlerdir; ama sonra bunun rejimleri eleştiren sivil toplumu ve muhalefeti güçlendiren bir hal aldığını gördüklerinde yanıldıklarını (!) anlamışlardır (Nord, 1998). Dolayısıyla enformokratik bir yönetim diktaya karşıdır. Yapılan diğer bir araştırmaya göre ise bir ülkede çıkan doğal kaynak bolluğu o ülkenin siyasal modernleşmesini ve liberal ekonomik gelişmesini zorlaştırmaktadır. Suudi Arabistan, Nijerya gibi ülkelerin ekonomik gelişmeleri az iken hiçbir kaynağa sahip olmayan Doğu Asya ülkeleri en hızlı büyüyen ülkelerdir (Sachs ve Warner, 1997). Dolayısıyla kozmopolitik bir dünyanın var olabilmesi için zenginliklerin tabana yayılabilmesi esastır.

Eksik demokrasi aynı zamanda demokrasinin anlamıyla da ilintili olup Batı demokrasileri de mükemmel değildir. İsveç'te mülkiyet hakkı mevcut ekonomik sistem nedeniyle zarar görmektedir, Fransa'da yakın bir zamana kadar televizyonculuk bir devlet tekelidir, AB ülkelerindeki yabancı düşmanlığı bilinen bir vakıadır. Dolayısıyla demokrasinin bir standardı olmadığı için ulus devletler içinde mevcut halklar kendi standartlarını belirleyerek yönetime ortak olmalıdırlar. Fakat bu model günümüzde mümkün değildir.

Enformokrasi

Küresel siyaset üç temel üzerine şekillenmiştir (Wang ve Rosenau, 2009). İlki yaşanan postmodern dönüşümdür; bilgi çağında insanlığı ilgilendiren, çok yönlü ve büyük ölçekli sorunlar ortaya çıkmıştır. Diğer küresel siyasetin tespitinde devlet dışı aktörlerin etkisinin gitgide artmasıdır. Son olarak, küresel yönetim günümüzde insan hakları, demokrasi ve şeffaflık üzerine bina edilmiştir. Bu verilerden çıkan en önemli sonuç ise günümüz küresel siyasetinin tespitinde bireyin önem ve

olarak başa gelmiştir. Milattan önce ise Sokrat'ın, Yunan şehir tanrılarında başka tanrıları savunması ve gençleri "zehirlmesi" nedeniyle halk meclisi kararıyla baldıran zehri içirilerek ölüm cezasına çarptırılması önemli bir örnektir.

etkinliğinin artmış ve hatta devletlerin önüne geçmiş olması gerektiğidir. Önemi artan diğer bir kavram ise teknolojidir. Bu bağlamda enformasyonculuk 1970'lerden itibaren ABD'de enformasyon teknolojileri alanında başlayan devrimden hareketle yeni bir toplum, kültür ve ekonominin (bilgisayarlaştırılmış dünyamız) ortaya çıkışını incelemektedir. Zira enformasyon teknolojileri tüm insani etkinliklerin parçasıdır (Castells, 2010). Dolayısıyla, demokrasinin de bilgi teknolojilerine uyumlu hale getirilmesi bir zorunluluktur.

Bu noktadan hareketle, birey ve devlet arasındaki ile devletin kendi kendisine çizeceği sınırın geleceği tartışmalıdır. Bu bağlamda küreselleşme toplumların, ekonomilerin ve bürokratik kurumların bir bütün olarak yerinden edilmesini içermektedir (Held ve McGrew, 2004: 122). Fakat bu önermenin uluslararası sistemin önem verdiği egemenlik ilkesi ile uluslararası toplum açısından önemli olan özgürlük temelli yapılanmalar arasında ne derece etki doğurduğu önemli bir sorudur. Strange için (2004) Soğuk Savaş sonrası dönemde küreselleşme o kadar etkili olmuştur ki devletlerin otorite ve egemenliği/meşruiyeti çökerken ekonomik aktörler günümüzde devletlerden daha güçlü hale gelmişlerdir. Mann için (2004) ulus devletin varlığını tehdit edecek faktörler; küresel kapitalizm, çevre tehditleri, kimlik politikaları ve nükleer sonrası jeopolitikadır. Bu tehditlerin ulus devletlere farklı etkileri vardır ve kimi devleti zayıflatırken kimilerini güçlendirmektedir. Keohane (2004) için de bu doğrudur. Ona göre egemen devlet retoriği değişse de yerine başka bir kurumu koyarak egemenliğin ortadan kaldırılması mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla ulus devletlerin zayıfladığı argümanı her ülke için farklılaşmaktadır. Held ise (2004b: 162-176) siyasi ve ekonomik mekanizmalar üzerindeki klasik devlet egemenlik rejiminin değiştiğini, devlet egemenliğini sınırlamayı esas alan uluslararası liberal egemenlik düzenine geçiş olduğunu ve bu sistemin temelini demokrasi ve insan haklarına dayandığını savunur. Slaughter içinse (2004: 189-203) devlet atomize olmaktadır; devlet ortadan kalkmamakla birlikte bileşenlerine/kurumlarına ayrılmakta ve bilgi çağında yeni bir rejim doğmaktadır. Bu yönetimi ise uluslar ötesi arenada taşıyabilecek kurumsallaşmaya ihtiyaç vardır. Mathews için Soğuk Savaştan sonra devlet ile pazar ve STK arasında iktidar nöbeti devredilmiştir. Özellikle AB ile yeni melez bağlılıklar ve kimlikler inşa edilmiştir. Buna rağmen devlet iktidarı STK ve birey özelinde düşmektedir (Mathews, 2004: 204-212). Rosenau için de (2004: 223-234) küresel yönetim açısından uluslararası sistem ile uluslararası toplum arasında derin bir egemenlik çatışması olmasına rağmen günümüzdeki kolektif bilincin korunacağını, bireyin merkezi konumunun süreceğini fakat siyasi olarak devletlerin egemenliklerinin zayıflamasının mümkün görünmediğini ifade etmektedir. Sonuç olarak uluslararası sistemde devlet egemenliği her ne kadar düşüşte olsa da

küreselleşmenin uluslararası sistemde sebep olduğu egemenlik boşluğu aynı zamanda küresel yönetim sorununu da beraberinde getirmektedir.

Buna paralel olarak Comte, Mill, Marx ve Giddens gibi kuramcılar tarihin sonunu, küresel kültür ve toplumun ulusal sınırları aşacağını ve böylece ulus ötesi işbirliği ve dünya cemaatinin yerleşeceğini savunmuşlardır (Norris, 2004: 287). Smith ise (1990: 188) uluslar dünyasının yerini alabilecek küresel kültür ve kozmopolitizm ideasını tasarlamaktan dahi uzak olduğumuzu belirtir. O, her ne kadar Soğuk Savaş bitmeden önce bu yorumu yapmışsa da fikirleri günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. Bu doğrultuda Hirst ve Thompson da (1996) ulus devletlerin güçlerini koruyacağı ve fakat bölgesel blokların büyüyeceği öngörüsünde bulunmuşlardır. Dolayısıyla devletler üstü yeni bir dünya düzeni ortaya çıkmayacaktır.

Lakin uluslararası sistemin esas aktörü olması gereken bireyin de kendi içerisinde farklılıkları vardır ve bu farklar ulusal ve uluslararası sistemle yakından ilgilidir. Burke için (1951) toplumsal eşitsizlikler her toplumda kaçınılmaz olan ve belirli özelliklere sahip diğer vatandaşların önde olduğu bir sistem üzerine şekillenmelidir. Zira kitleler kendilerini yönetebilme vasfına sahip değillerdir ve çoğunluğa verilecek bir yetki/güç anarşiye sebep olabilecektir. Temsille ilgili bu veriden hareketle çalışmamızda Burke'den farklı olarak doğuştan seçkincilikten arı²³ bir temsil modeli öngörülmüş ve kitlelerin bilgeliğine atfen²⁴ kitlelerin alacakları kararların isabetli olacağı lakin kitle olmanın şartları değiştirildiğinde daha isabetli karar ve yönetim şekillerinin çıkacağı savunulmuştur.

Belirtildiği üzere²⁵ Yusuf Has Hâcip, Sokrat ve Konfüçyüs gibi Burke için de bir temsilcide bulunması gereken şart, zekâ ve/veya salt bilgi değil, bilgi ve dürüstlikle harmanlanmış erdem olmalıdır (Burke, 1951: 305 ve 316). Dolayısıyla hükümetler salt iradeye göre değil erdeme göre politikalarına yön vermeli ve öz denetimlerini bu kıstas üzerine yapmalıdırlar. Dolayısıyla ulusal temsil kavramından hareketle hükümetlerin alacakları doğru/optimum kararlar sadece ve sadece irade ile değil erdem ile seçilmiş parlamentolarda ortaya çıkacaktır (Pitkin, 1967: 170). Bu konunun uluslararası sistemdeki yansıması ise -BM sistemini görmezden gelmeden- üye ülkelerde yeni bir seçim modeli oluşturmak ile mümkün olabilecektir. Enformokrasi olarak isimlendirilebilecek bu modelde ulus devlet vatandaşlarının

²³ Burke için seçenler ne kadar elit ve az olursa siyasi temsil o kadar yüksek olacaktır.

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Surowiecki (2005: 3-22).

²⁵ 6. Dipnot.

belirli kriterleri ile tespit edilecek oran üzerinden oy vermeleri neticesinde daha etkin bir uluslararası yönetim sağlanacaktır.

Enformokraside bireylerin eğitim durumu (eğitimi artan bireyin farkındalık seviyesi artacaktır), gelir seviyesi²⁶ (geliri yüksek ise deneyimi ve çıkar algısı gelişmiştir), yaşı (yaşı yüksek olanlar daha tecrübeli olup daha isabetli karar verirler), adli sicili (suç işlememiş insanlar daha güvenilirlerdir), insanlığa katkısı (yazılı ve/veya sözlü eserleri, bayındırlık ve kalkınma ile ilgili maddi/manevi yardımları vesanat eserleri olanlar daha farkındalardır) gibi kıstaslar ile elde edilecek ağırlıklı oy ortalaması sonucu her bireyin farklı bir oy puanı olacak ve hiçbir oy bir (1) puanın altında olmayacaktır.²⁷ Uluslararası sistemde ise vasıflı halk kullandığı oy ile yönetimi belirleyecek ve uluslararası düzen erdemli hükümetlerin uygulayacakları erdemli politikalarla şekillenecektir. Fakat her durumda enformokaside de *jus cogensler* vardır.²⁸ Bunlar bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, yönetimlerin özerkleşmesi, yargının merkezi yönetimden tamamen bağımsız olması, uluslararası üst otoritenin yetkilerinin sınırlandırılması, ulusal ve uluslararası siyasi gücün parlamentolar altında temerküzü gibi ilkelerdir.

Enformokrasinin meritokrasi ile benzer yönleri olsa da meritokraside liyakatli kamu yöneticisi hedeflenmiştir. Enformokraside ise liyakat halka aittir ve onun tercihi kutsaldır. Böylelikle kitlelerin bilgeliği ile kitlelerin körlüğü arasındaki ayrım sonlanmış olacaktır. Enformokrasiyi oklokrasi olarak da düşünmemek gerekir. Rousseau için (1994:120) -her ne kadar daha çok araştırmaya ihtiyaç olduğunu söylese de- bu kavram demokrasinin yozlaşmış halidir. Hatta Platon (2002) demokrasiyi, erdemsiz bireylerin erdemliler üzerinde yönetme hakkı doğuracağı için kabul etmemiş ve tehlikeli görmüştür. Dolayısıyla ona göre siyaset ve ülke yönetimi popülist, bilgi ve donanım olarak yetersiz ve hatta etik değerleri düşük yöneticiler tarafından sağlanarak meydana gelen/gelebilen anarşik bir rejimdir. Buna rağmen erdemli bireyler devlet yönetiminde söz sahibi olmaktan imtina eder ve kabuklarına çekilirlerse bu kesim, kendilerinden daha ahmak olanlar tarafından yönetilmenin bilinciyle yaşamak zorundadır (Platon, 2002: 219/484a).

²⁶ Gelir seviyesi, tartışılması gereken bir faktör olsa da çalışmaya dâhil edilmiştir. Zira her geliri yüksek olanın deneyim ve çıkar algısı yüksek olmayabilir.

²⁷ Vatandaşların puanlarına göre oylarını gizli olarak kullanabilmeleri, ağırlıklı oy oranları için kullanılan ölçütlerin neler olduğu, yüzdelik değerleri ve bunların geçerliliği, erdemin ölçütlerinin neler olması gerektiği, her ülkeye göre farklı ölçeklerin çıkarılabileceği gibi ayrıntı konular ise bu çalışmanın sınırları dışında tartışılmayı bekleyen önemli konulardır.

²⁸ Buyruk kuralların postmodern dönemde devletler için bir hesap verebilirlik aracı olarak kullanılması konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Yarwood (2011).

Bu noktalardan hareketle kamusal konularda toplu oylama prosedürleri ile karar alma kozmopolitanizm için de önemli bir araçtır (Held, 2009: 538). Bu bağlamda küresel demokrasiyi derinleştirmek için vatandaş temsil ve katılım mekanizmaları ile uluslararası otorite yapılarını birleştirmek gerekmektedir. Böylece uluslararası sistemdeki güç dengesizliği ortadan kalkacak ve dünya vatandaşları kendi eylemleri için küresel kurumları sorumlu tutabilme yetkisi kazanacaklardır (Murithi, 2012: 143).

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada BM ve kozmopolitanizm ilişkisi iyimser/pozitif bir bakış açısıyla analiz edilmiş ancak kötümser/negatif sonuçlara ulaşılmıştır. Zira çalışmada uluslararası sistemin kozmopolitik karakteri irdelenmiş, fakat sonsuz barışa erişebilmek için devletlerin egemenlik ilkelerinin önemli bir engel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası sistemdeki egemenlik sorunu aşılsa dahi BM Güvenlik Konseyi'nin mevcut reel politik yapısı küresel bir değişime engeldir. Bu Konseyin en güçlü aktörü olan ABD'nin kozmopolitik değerler ile hegemonyanın devamı arasında vereceği karara, birçok uluslararası aktörle olan rekabet ve çatışmaları nedeniyle, olumlu yaklaşması mümkün değildir. Bununla birlikte en ileri medeniyet olarak kabul edilebilen Batı medeniyeti dahi demokrasi pratiklerinde kendi içinde sorunludur. Tüm bu verilerden hareketle, günümüzde –devletleri esas almadan– kozmopolitanizmin uygulanması mümkün değildir. Oysa yapılması gereken enformokrasi rejimini/sürecini kabul etmektir. Böylelikle, BM'ye üye ülkelerde seçme ve seçilme kalitesi artacak ve bu kalite uluslararası sistemi de olumlu yönde etkileyecektir. Şüphesiz ki ortaya çıkan bu sonuç en başta Ortadoğu'daki çatışmaların son bulması için bir imkân olacaktır.

Enformokrasi ile erdem seviyesi artan bireyin ağırlıklı siyasi temsil ortalaması da artacaktır. Bu kitleleri meydana getirmek ise hükümetlerin iktidarlarını koruyabilmeleri için bir şart haline gelecektir. Ağırlıklı temsil ortalaması eğitim, gelir (?), yaş, adli sicil, insanlığa katkı ve dürüstlük gibi kategorilerden elde edilecek katsayı ile tespit edilecektir. İlgili bilgiler özerk bir kurum tarafından toplanacak ve veri havuzunda arşivlenecektir. Bununla birlikte –ikinci derecede önemli bir konu olsa da– oranı belli bir puanı geçen vatandaşlar genel ve özel yönetimlerin alacakları önemli ve önceden tespit edilen kararlarında oy sahibi olacak ve bu oylarını cep telefonları üzerinden dahi vakit kaybı yaşanmadan verebilecekleridir. Alınan kararlar yargı denetimine açık olacak ve hiçbir seçmenin oyu bir (1) puandan düşük olmayacaktır.

Enformokrasi sonucu klasik/geleneksel rejimlerin uluslararası ilişkilerde yarattığı tahribatlar –devlet aygıtı ötelenmeden– minimuma indirilebilir. Böylece postmodern dünyanın temel orijini olan bireyin, devletin iç ve dış politikalarında alacağı kararlarda söz sahibi olmasının önü açılacak, yığınların eğitim ve medeniyet seviyeleri artırılmış olacak, uluslararası anarşik sistem idealist çerçeveye oturtulabilecek ve devletler öteki ile beslenmek yerine meşruiyetlerini halktan/bireylerden alacaklardır.

Bununla birlikte bu sonuçların *otomatik olarak* ortaya çıkacağını beklemek ise hatadır. Özellikle Ortadoğu’da enformokrasi kavramı ile çatışmaların bitirilebileceği tezi milliyetçi ve otoriter popülizmin yükseldiği, terör örgütlerinin İslam’ı kullanarak devlet mesabesinde güce eriştiği, Ortadoğu’nun temel dinamiği olan din kavramının mezhepler arası bir mücadeleye dönüştüğü, en çok silahlanmanın yaşandığı ve askeri darbelerden medet umulduğu günümüz Ortadoğu’sunda anlamsız da kalmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma ile ortaya atılan enformokrasi kavramı yazara göre ütöpik bir öneriden öteye geçemeyecektir. Zira hem hegemonik güç dengesi hem de uluslararası ilişkilerde sonlanmayacak çıkar çatışmaları nedeniyle enformokrasi ancak ve ancak bir dünya savaşından sonra tartışılmayı bekleyen bir hedef olmaya mahkûmdur.

Ve elbette geçtiğimiz yüzyılda resmi olarak sömürgeciliği yeni sonlandırmış, kadınlara oy hakkını nihayet verebilmiş, derisinin rengi nedeniyle insanları insanat bahçelerinde teşhir etmiş, sanayileşme ve refah toplumu olabilmek için milyonlarca insanı dünya savaşlarında kaybetmeyi göze almış bir insanlık için enformokrasi henüz çok ham ve olgunlaşması gereken bir değerdir. Bununla birlikte İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra BM çatısı altında savaşın yasaklanması gibi bir sıçrayışın olabilmesi için yeni bir dünya savaşının beklenmemesi ve alternatif barış metotlarının tartışılması günümüzün en önemli gündemi olmalıdır.

KAYNAKÇA

Ağcan, M. A., (2012), “Immanuel Kant ve Uluslararası: Egemen Devlet, Kozmopolitan Siyaset ve Evrensellik/Farklılık”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 8(32): 1-41.

Archibugi, D., H. D., and Köhler, M., (1998), *Re-imagining Political Community: Studies in Cosmopolitan Democracy* (Stanford: Stanford University Press).

Archibugi, D. (2000), “Cosmopolitical Democracy”, *New Left Review*, 4(1): 137–150.

Bainton, R. H., (1960), *Christian Attitudes toward War and Peace* (New York: Abingdon Press).

Beck, U., (2006), *The Cosmopolitan Vision* (Cambridge: Polity Press) (Çev. Ciaran Cronin).

Benhabib, S., (2006), *Another Cosmopolitanism* (Oxford: Oxford University Press).

Benhabib, S., (2011), *Dignity in Adversity: Human Rights in Troubled Times* (Cambridge: Polity Press).

Bull, Hedley (2004), “Beyond the States System?”, David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 577-582.

Burke, E., (1951), *Reflections on the Revolution in France* (London: J. M. Dent&Sons).

Burstein, P., (2003), “The Impact of Public Opinion on Public Policy”, *Political Research Quarterly*, 56(1): 29-40.

Castells, Manuel (2010), *The Rise of The Network Society*, Second Edition (New Jersey: Wiley-Blackwell).

Cobban, A., (1969), *Rousseau and the Modern State* (North Haven: Archon Books).

Dahl, Robert A. (2004), "Can International Organizations be Democratic? A Skeptic's View", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 530-541.

Derrida, J., (2001), *On Cosmopolitanism and Forgiveness* (London: RoutledgePublishing) (Çev. Mark Dooley and Michael Hughes).

Dunne, T., (1998), *Inventing International Society: A History of the English School* (London: Macmillan Press).

Fine, R., (2007), *Cosmopolitanism* (New York: RoutledgePublishing).

Fukuyama, F., (2004), *State-Building: Governance and World Order in the 21st Century* (New York: Cornell University Press).

Glanville, L., (2012), "The Responsibility to Protect Beyond Borders", *Human Rights Law Review*, 12(1): 1-32.

Goldsmith, B. and Yusaku H., (2012), "In Search of Soft Power: Does Foreign Public Opinion Matter for U.S. Foreign Policy?", *World Politics*, 64(3): 555-585.

Haass R., (2014), "The New Thirty Years' War", <https://www.project-syndicate.org/commentary/richard-n--haass-argues-that-the-middle-east-is-less-a-problem-to-be-solved-than-a-condition-to-be-managed> (21 Temmuz 2014).

Habermas, Jürgen (2004), "The Post national Constellation", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 542-547.

Hacip, Y. H., (2015), *Kutadgu Bilig* (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları).

Hardt, M. and Negri A., (2000), *Empire* (Cambridge: Harvard University Press).

Held, D., (1995), "Democracy and the New International Order", Daniele Archibugi and David Held (Der.), *Cosmopolitan Democracy* (Cambridge: Polity Press): 96-120.

Held, D., (2004a), *Towards A New Global Covenant* (Cambridge: Polity Press).

Held, D., (2004b), "The Changing Structure of International Law: Sovereignty Transformed?", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 162-176.

Held, D., (2009), "Restructuring Global Governance: Cosmopolitanism, Democracy and the Global Order", *Journal of International Studie*,37(3): 535–547.

Held, D., (2010), *Cosmopolitanism: Ideals and Realities* (Cambridge: Polity Press).

Hobbes, T., (1998), *Leviathan (edited with an introduction and notes by C. A. Gaskin)* (Oxford: Oxford University Press).

Holsti, O., (2004), *Public Opinion and American Foreign Policy* (Michigan: The University of Michigan Press).

Hurrell, A., (1990), "Kant and the Kantian Paradigm in International Relations", *Review of International Studies*, 16(3): 183-205.

Kant, I., (1991), "Perpetual Peace: A Philosophical Sketch", H.S. Reiss (Der.), *Political Writings* (Cambridge: Cambridge University Press).

Kant, I., (2006), *Toward Perpetual Peace and Other Writings on Politics, Peace, and History (Edited and with an Introduction by Pauline Kleingeld)* (New Haven: Yale University Press).

Kashmeri, S., (2015), "Leave the Middle East Be", <http://www.usnews.com/opinion/blogs/world-report/2015/04/24/the-middle-east-is-fighting-a-30-years-war-so-let-it-be> (24 Nisan 2015).

Kedourie, E., (1992), *Democracy and Arab Political Culture* (Washington: The Washington Institute for Near East Policy Press).

Keohane, R., (2004), "Sovereignty in International Society", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 147-161.

Lawson, G., (2014), "A Thirty Years War in the Middle East", <http://nationalinterest.org/feature/thirty-years-war-the-middle-east-10266> (16 Nisan 2014).

Leibowitz, D., (2010), *The Ironic Defense of Socrates: Plato's Apology* (Cambridge: Cambridge University Press).

Leonard, P., (2005), *Nationality Between Poststructuralism and Postcolonial Theory: A New Cosmopolitanism* (New York: Palgrave Macmillan).

Lewis, B., (1996), "Islam and Liberal Democracy: A Historical Overview," *Journal of Democracy*, 7(2): 52-63.

Lipset, S. M., (1959), "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy", *The American Political Science Review*, 53(1): 69-105.

Lipset, S. M., (1995), *American Exceptionalism: A Double-Edged Sword* (New York: W. W. Norton).

Luck, E., (2005), "How Not to Reform the United Nations", *Global Governance*, 11(3): 407-414.

Mann, M., (2004), "Has Globalization Ended the Rise and Rise of the Nation-State?",

David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 135-146.

Mathews, J., (2004), *Power Shift*, David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 204-212.

McCormick, J., (2010), *American Foreign Policy and Process* (Boston: Wadsworth Publications).

McGrew, A., (2004), "Cosmopolitanism and Global Justice", *Ritsumeikan Annual Review of International Studies*, 3(1): 1-17.

Murithi, T., (2012), "Towards the metamorphosis of the United Nations: A Proposal For Establishing Global Democracy", Archibugi D., Koenig-Archibugi M. and Marchetti R. (Der.), *Global Democracy: Normative and Empirical Perspectives*, (Cambridge: Cambridge University Press): 132-149.

Navia, L., (1998), *Diogenes of Sinope* (London: Greenwood Press).

Nord, P., (1998), *The Republican Moment: Struggles for Democracy in Nineteenth-Century France* (Cambridge: Harvard University Press).

Norris, P., (2000), “Global Governance&Cosmopolitan Citizens”, Joseph S. Nye Jr. and Elaine Kamarck (Der.), *Globalization and Governance* (Washington: Brooking Institute Press).

Norris, P. and Inglehart, R., (2009), *Cosmopolitan Communications: Cultural Diversity in a Globalized World* (Cambridge: Cambridge University Press).

Okyar, O., (2015), “İran ve Arap Baharı: Çift Taraflı Aynadaki Asimetri mi?”, *Uluslararası İlişkiler*, 12(45): 61-82.

Oxfam Report (2015), “Wealth: Having It All And Wanting More”, https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/ib-wealth-having-all-wanting-more-190115-en.pdf.

Perlo-Freeman S., Fleurant A., Wezeman P. D. and Wezeman S. T., (2015), “Trends in World Military Expenditure-2014”, *SIPRI Fact Sheet*.

Pitkin, H. F., (1967), *The Concept of Representation* (California: University of California Press).

Plagemann, J., (2015), *Cosmopolitanism in a Multipolar World: Soft Sovereignty in Democratic Regional Powers* (New York: Palgrave Macmillan Press).

Platon (2002), Devlet (İstanbul: Metropol Yayınları).

Przeworski, A., and Neto, F., Papaterra L., (1997), “Modernization: Theories and Facts”, *World Politics*, 49(2): 155-183.

Rodrik, D., (2011), *The Globalization Paradox: Democracy and Future of The World Economy* (New York: W. W. Norton & Company).

Rosenau, J., (2004), "Governance in a New Global Order", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 223-234.

Rousseau, J. J., (1915), *The Political Writings of Jean Jacques Rousseau Cilt I*, (Der. C. E. Vaughan), (Cambridge: Cambridge University Press).

Sachs, J., and Warner, A., (1997), *Natural Resource Abundance and Economic Growth, Center for International Development and Harvard Institute for International Development Report* (Cambridge: Harvard University).

Shapiro, R., ve Lawrence J., (2002), "Public Opinion, Foreign Policy, and Democracy", Jeff Manza, Fay Lomax Cook and Benjamin Page (Der.), *Navigating Public Opinion* (Oxford: Oxford University Press): 184-200.

Shapiro, R., (2008), *Futurecast: How Superpowers, Populations, And Globalization Will Change The Way You Live And Work* (New York: St. Martin's Press).

Shaw, M., (2008), *International Law, Sixth Edition* (Cambridge: Cambridge University Press).

Shea, L., (2010), *The Cynic Enlightenment* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press).

Sinclair, T., (2012), *Global Governance* (Cambridge: Polity Press).

Slaughter, A. M., (2004), "Governing the Global Economy Through Government Networks", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 189-203.

Soroka, S., (2003), "Media, Public Opinion, and Foreign Policy", *The International Journal of Press/Politics*, 8(1): 27-48.

Spring, U. O., (2008), "Oriental, European, and Indigenous Thinking on Peace in Latin America", Hans Günter Brauch, Úrsula Oswald Spring, Czeslaw Mesjasz, John Grin, Pál Dunay, Navnita Chadha Behera, Béchir Chourou, Patricia Kameri-Mbote and P. H. Liotta (Der.), *Globalization and Environmental Challenges Reconceptualizing Security in the 21st Century* (Berlin: Springer-Verlag): 175-195.

Strange, S., (2004), "The Declining Authority of States", David Held and Anthony McGrew (Der.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (Cambridge: Polity Press): 127-134.

Surowiecki, J., (2005), *The Wisdom of Crowds* (New York: Anchor Books).

The World Bank Strategy Report (2000), *Reforming Public Institutions and Strengthening Governance*, Washington.

Tsagourias, N., (2010), "Cosmopolitan Legitimacy And UN Collective Security", Roland Pierik and Wouter Werner (Der.), *Cosmopolitanism in Context: Perspectives from International Law and Political Theory* (Cambridge: Cambridge University Press): 129-154.

Wang, H. and Rosenau, J., (2009), "China And Global Governance", *Asian Perspective*, 33(3): 5-39.

Wilson, P., (2014), "Today's war-torn Mideast is not yesterday's Europe", <http://www.latimes.com/opinion/op-ed/la-oe-wilson-syria-iraq-thirty-years-war-20140817-story.html>, 15 Ağustos 2014.

Wittkopf, E., Jones, C., and Kegley, C., (2004), *American Foreign Policy: Pattern and Process* (Belmont: Thomson Wadsworth).

WTO (The World Trade Organization), (2015), "Understanding The WTO: The Organization", https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm, 26 April 2015.

Yarwood, L., (2011), *State Accountability under International Law* (New York: Routledge Publishing).

Zakaria, F., (2003), *The Future of Freedom: Illiberal Democracy at Home and Abroad* (New York: W.W. Norton Press).